

A'putsusunua la sur'āk 'ou asa la po la hil te

**ELECTORAL
COMMISSION**
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI

ROE47 A4 Rotuman 04/2026

Ka po 'e tese 'āe kop la sur'āk 'ou asa la hil te?

Nonoka 'āe sur'āk 'ou asa la hil te, ma 'āe la ma 'ou liot se hil te ne la re se matanitu ne Niusirāgi, ne hil te ne la re se lelea' pure 'e utut ne 'āe noho sin, ne 'e avat ne ta re puret la na se tupuā' famori. Hil te, iā te 'es'ao, 'e reko 'āe la hilia famorit ne la lio het la pel'ākia 'ou pa 'ese 'e matanitu ta, ne 'e 'ou Palimān ne puer se utut ne 'āe noho sin.

**Na 'ou vahia la sur'āk
'ou asa la hil te la 'ou
lio la se mao.**

Ka sei ta po la sur'āk 'on asa la po la hil te?

'Āe kop la sur'āk 'ou asa la hil te kepoi ka 'āe:

- fāu saghul ma vāi se rere 'ou mafua, ma
- 'āe kop la hat fak matanitu se Niusirāgi ne, 'āe noh 'e Niusirāgi ka ma aier'ākiget la hil te, ma
- 'āe kop la noh sok'ākiāg huāi 12 se muā 'e Niusirāgi ne 'e ta avat 'e 'ou māuri.

'Āe ma aier'ākiget la hil te nono ka 'āe noh nonoj 'e foho 'e Niusirāgi ma 'āe kal a'noa ra la rou Niusirāgi 'e ta av foh'ākit. Tekāe he te'is tae tape' ma se iris ne kat noh ra 'e Niusirāgi ka ma aier'ākiget la garue la roa ne rak la roa 'e Niusirāgi.

Nonoka 'āe famör ne 'Osterilia, Niue, Tokelau ne Cook Islands, 'āe la po la sur'āk 'ou asa la hil te nonoka 'āe noh 'e Niusirāgi huāi 12 se muā.

Nono ka 'āe noh 'e hanua, 'āe la po la sur'āk 'ou asa la hil te nonoka 'āe:

- fāu saghul ma vāi se rere 'ou mafua, ma
- noh sok'ākiāg huāi 12 se muā 'e Niusirāgi 'e ta avat 'e 'ou māuri.
- 'āe la po se ma la: famorit ne noh fumou 'e Niusirāgi ne noh fāu 3 ne vāh se, NE noh 'e Niusirāgi ka ma 'ou aier'ākiget se hil te ta, ne 'āe noh 'e Niusirāgi 'e huāi 12 ne vāh se.

'Āe la po sema la sur'āk 'ou asa av ne 'āe la fāu 17.

Avat ne 'āe la fāu 18, 'ou as ta la sur'āk a'vāh ma 'āe la po la hil te.

Sur'āk ne 'ou asa la hil te kepoi ka 'āe famōr Maori

Nonoka 'āe ma tot Maori ka kota la sur'āk mumuan 'ou asa la hil te, ma 'āe la hilia ne 'āe pa hat se: hil te ma famōr Maori (Maori roll) ne famōr ofrāu (General roll).

'Ou re puer ne la hil te ma famōr Maori (Maori roll) ne famōr ofrāu (General roll) la a'fumu'ākia:

- Utut ne 'āe pa hat sin la hil te
- Iris ne 'āe la po la hili.

Avat ma ne 'āe sur'āk ma vāhia 'ou asa la hil te, 'āe la po la jen utut ne 'āe pa hat sin la hil te 'e av het ma, ka kat po 'e ra kepoi ka:

- 'e laloag ne ta hual 3 mumua la hil te ne matanitu ta, ne hil te ne utut ne 'āe noh sin ne a'mou a'sok 'e te' ne fāu folu
- mumua la hil te ti' ne matanitu ta 'e laloag ne Palimān ta ne la jenia utut ne 'āe la hil te, se utut ne hil te ta la re.

Ka tes ta 'on fuag ne 'āe la po la hilia utut ne 'āe pa hil te 'e?

'E hil te ofrāu ta, kepoi ka 'āe pa hat se hil te 'on famōr ofrāu, ma 'āe la hilia ta le'et ne la fu se hil te 'on famōr ofrāu. Kepoi 'āe re puer la hat se hil te 'on famōr Maori ma 'āe la hilia ta le'et ne hat la mu'ākia famōr Maori. 'Āe la po la hilia kau het ma ne āe vārvār sin la mu'ākia famori 'e hil te ofrāu ta.

'Ou re puret se utut ne 'āe pa hat sin la hil te 'e, la po la kel'āk se 'āea iris ne 'āe la po la hili 'e utut ne 'āe noh sin. Nonoka 'āe 'oaf la hat se hil te 'on famōr Maori (Maori roll) ma council ne ut ne 'āe noh sin ma 'oris famōr Maori ne 'āe la po la hili. Ka nonoka 'āe 'oaf la hat se hil te 'on famōr ofrāu ma 'āe la po la hilia famōr ne la fu se hil te 'on famōr ofrāu.

Ka 'āe kokon'āk 'ou māuri 'e av ne hil te?

Nonoka 'āe kokon'āk 'ou māuri ne māūr ne 'ou kahunohoag ta 'e av ne hil te ma 'āe la po la sur'āk 'ou asa la hil te nāe'āki 'e reko 'ou as ta kal af ra 'e as ne la kel'āk se famori. Rogrog ne mou se 'ou hil te ta kal hāivāeg ra se ta le'et. Nonoka 'āe pa 'es la hil te nāe'āki ma 'ou rogrog ne mou se hil te ta kal af'āk ra 'e utut ne 'āe la hil te 'e ma 'āe kal po ra la jen te ne mou se 'āea 'e ta avat ne 'āe vārvār sin.

Av ne 'āe la hil te ma 'āe kop la fā' a'vāh ta fom het ma a'vāh tape' ma 'ou peap ne hil te la po la aier'āk ut hes ta 'āe hil te 'e. La' se **vote.nz** ne he' se **0800 36 76 56** la po'ia rogrog ma la'la' ne hil te ta.

Ka gou la sur'āk tapen 'otou asa la hil te nāe'āki?

Iā vavhian pāu la sur'āk 'ou asa ma la a'fo'ou'ākia 'ou rogrog ne mou se hil te. 'Āe la po la:

- sur'āk 'ou asa online 'e **vote.nz** ka a'esao'āk 'ou lāesin ne hoa' motoka 'e Niusiragi, 'ou passport ta ne RealMe la 'ou aier'ākiget
- 'āe la po la he' ka kat tōg ra se **0800 36 76 56** ma far la naaf 'ou fom het la po la sur'āk 'ou as ta la hil te.

Av ne 'āe vāhie, ma 'āe la sāen ma hō'ākim fom heta se 'āmisa. Avat ma ne 'āe sur'āk ma vāhia 'ou asa, 'ou asa la af'āk se as 'on iris ne la po la hil te. Iris ne la po la hil te, 'oris asa la af'āk se electoral roll ta. 'Ou as ta kop la af'āk 'e electoral roll ta nonoka 'āe la hil te.

Avat ma ne 'āe la 'ut la noh 'e ta ut ho'ākit ma 'āe kop la a'fo'ou'ākia 'ou rogrog ne mou se hil te ta.

'Ou 'imel ta ma nampa ne la he' se, kop la na se iris ne a'sokoa arue ta la po la iris la naaf rogrog ne mou se sur'ākiag ne asa la hil te, ma tape' ma se rogrog ne mou se hil te ta.

Avat ma ne 'āe la sur'āk mumuan 'ou as ta ma rogrog ne mou se 'āe 'e reko hil te ta, ne avat ma ne 'āe a'fo'ou'ākia 'ou rogrog ne mou se hil te ta, ma 'imel het la naaf la 'āe la aier'ākia ne rogrog nojo.

Ka 'āe pa 'es hāiasoag la sur'āk 'ou as ta la hil te?

'Āe la po la far hāiasoag se ta le'et fak se ta kahunehoag het ne ta le'et 'e 'ou kahunohoag ta la fā' ma a'vāhia 'ou fom ta la sur'ākia 'ou as ta la hil te.

'Āe kop la sāen fom ta.

Nono ka 'āe inea ta le'et ne kat po ra la fā' ma a'vāhia fom ta, ne kat po ra la sāen fom ta 'ereko fup 'afafa ma 'āe la po se ma la hāiasoag.

'Āe pa 'inea ne la hāiasoag tapen?

Nonoka 'āe pa 'inea se muā te ne mou se hil te ta ma 'āe la:

- la' se **vote.nz**
- ne he' se **0800 36 76 56**

Rogrog ne mou se sur'ākiag ne 'ou as ta se hil te ta, ma hil te ta tape' ma la po 'e kahunag fāeag ma'oi ma fom tutu ho'āk 'e **vote.nz**

**ELECTORAL
COMMISSION**
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI